

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU8

Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till extra ändringsbudget för 2018. Regeringen föreslår ändrad utgiftsram och ändrade anslag för budgeten för 2018 i syfte att möjliggöra stöd till de djurägare inom lantbruket som drabbats av den extrema torkan 2018. Ett särskilt stöd ska lämnas till djurägare med nötkreatur och får inom lantbruket. Vidare föreslår regeringen att det tillförs medel för att tillfälligt sänka avgifterna för den offentliga kontroll som görs vid slakterier i Sverige. Förslagen berör utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

I betänkandet finns fem särskilda yttranden (M, SD, C, KD, L). Ledamöterna från Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna avstår från ställningstagande.

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:301 Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

 Ärendet och dess beredning.....4

 Propositionens huvudsakliga innehåll5

Utskottets överväganden.....6

 Extra ändringsbudget för 20186

Särskilda yttranden8

 1. Extra ändringsbudget för 2018 (M)8

 2. Extra ändringsbudget för 2018 (SD).....9

 3. Extra ändringsbudget för 2018 (C)10

 4. Extra ändringsbudget för 2018 (KD)12

 5. Extra ändringsbudget för 2018 (L)12

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag14

 Propositionen14

Bilaga 2

Regeringens förslag till ändrad ram för utgiftsområde och ändrade anslag för 201815

Bilaga 3

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2018/19: MJU1y16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Extra ändringsbudget för 2018

Riksdagen godkänner den föreslagna användningen av anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel samt godkänner ändrad ram för utgiftsområdet och anvisar ändrade anslag enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:301 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 25 oktober 2018

På finansutskottets vägnar

Elisabeth Svantesson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Elisabeth Svantesson (M)*, Fredrik Olovsson (S), Gunilla Carlsson (S), Niklas Wykman (M)*, Oscar Sjöstedt (SD), Adnan Dibrani (S), Emil Källström (C)*, Ulla Andersson (V), Jessika Roswall (M)*, Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD)*, Ingemar Nilsson (S), Mats Persson (L)*, Sven-Olof Sällström (SD), Janine Alm Ericson (MP) och Jan Ericson (M)*.

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen har med anledning av det extremt torra vädret våren och sommaren 2018 haft löpande kontakter med Statens jordbruksverk, Livsmedelsverket och andra berörda aktörer, t.ex. Lantbrukarnas Riksförbund. Kontakterna har gett regeringen underlag för att bedöma konsekvenserna av torkan och behovet av åtgärder. Regeringen aviserade den 30 juli 2018 ett nationellt krispaket riktat till svenska lantbrukare om totalt drygt 1,2 miljarder kronor 2018 och 2019. Åtgärderna i paketet ska mildra de ekonomiska konsekvenserna av torkan. De förslag som lämnas i den nu aktuella propositionen syftar till att möjliggöra dessa åtgärder. Propositionen beslutades den 20 september 2018 och bordlades i riksdagens kammare den 24 september. Motionstiden löpte ut den 10 oktober. Inga följdmotioner väcktes med anledning av propositionen. Finansutskottet har gett miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. I bilaga 2 finns regeringens förslag till ändrad ram och ändrade anslag. I bilaga 3 återges miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2018/19: MJU1y.

Ändringar i statens budget

Enligt 9 kap. 6 § riksdagsordningen får regeringen lämna förslag till ändringar i statens budget för det löpande budgetåret vid högst två tillfällen per år. En sådan proposition lämnas i anslutning till budgetpropositionen eller den ekonomiska vårpropositionen (tilläggsbestämmelse 9.6.1). Förslag till ändringar i budgeten får dock även lämnas vid andra tillfällen om det finns särskilda skäl (9 kap. 6 § andra stycket). Endast om regeringen anser att det finns särskilda skäl får propositioner med förslag till ändringar i statens budget lämnas vid andra tillfällen.

I propositionen framhålls att den torra sommaren har inneburit en exceptionell situation för det svenska lantbruket, och i synnerhet för djurägare inom lantbruket. Det är angeläget att åtgärder vidtas snarast för att begränsa de konsekvenser som uppstått för djurägarna. Genom att redan nu lämna förslag till ändringar i statens budget kan stöden införas väsentligt tidigare än om förslagen placeras i den proposition med förslag till ändringar i budgeten som kommer att lämnas i anslutning till budgetpropositionen för 2019. Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns särskilda skäl att nu lämna förslag om ändringar i statens budget för 2018.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I proposition 2017/18:301 Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018 lämnas förslag till ändrad utgiftsram och ändrade anslag för budgeten för 2018 i syfte att möjliggöra stöd till de djurägare inom lantbruket som drabbats av den extrema torkan 2018. Ett särskilt stöd ska lämnas till djurägare med nötkreatur och får inom lantbruket. Vidare tillförs medel för att tillfälligt sänka avgifterna för den offentliga kontroll som görs vid slakterier i Sverige.

Utskottets överväganden

Extra ändringsbudget för 2018

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag till användning av anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, godkänner ändrad ram för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel samt anvisar ändrade anslag enligt regeringens förslag. Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:301.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (KD) och 5 (L).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att det finns behov av stödåtgärder till djurägare inom lantbruket som drabbats av den extrema torkan 2018. Vårens och sommarens extrema torka har fått allvarliga konsekvenser för det svenska lantbruket. Med hänsyn till den exceptionella situationen är det angeläget att ge djurägarna inom lantbruket bättre förutsättningar att hantera konsekvenserna av torkan genom ett särskilt ekonomiskt stöd. Stödet bör inriktas mot djurägare med nötkreatur och får, eftersom dessa drabbats i särskilt stor utsträckning. För att begränsa de ekonomiska konsekvenserna för djurägarna är det angeläget att det ekonomiska stödet kan utbetalas så snabbt som möjligt.

Stödet utformas enligt regeringens förslag som ett enhetligt stöd per djurenhet till djurägare med nötkreatur och får, och det betalas ut i enlighet med förordningen (2008:437) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn och sektorn för fiskeri och vattenbruk.

Regeringen föreslår att anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur ökas med 400 miljoner kronor. Vidare föreslås att anslaget även får användas för utgifter för ekonomiskt stöd till djurägare med nötkreatur och får inom lantbruket som drabbats av torkan 2018.

Den ansträngda ekonomiska situationen, och den begränsade tillgången på foder till djuren, har även fått till följd att många lantbrukare varit tvungna att ställa sina djur i kö för slakt. Ett sätt att bidra till att mildra de ekonomiska konsekvenserna för landets djurägare är att tillfälligt sänka avgifterna för den offentliga kontroll som görs vid slakterier i Sverige. Genom att tillföra ytterligare medel för nedsättning av slakteriavgifter bedöms avgiften för den offentliga kontrollen under ett års tid kunna sänkas till EU:s miniminivå för samtliga slakterier i Sverige. För att säkerställa att sänkningen kommer landets djurägare till del ska avgiftssänkningen villkoras av att den vidareförs till djurägarna. En nedsättning av slakteriavgifterna bidrar också till att öka den

svenska slakterinäringens och animaliesektorns lönsamhet och konkurrenskraft gentemot omvärlden.

En sänkning av avgifterna för den offentliga kontroll som görs vid slakterier förutsätter att ytterligare 60 miljoner kronor tillförs anslaget. Regeringen anser därför att anslaget 1:26 Nedsättning av slakteriavgifter bör ökas med 60 miljoner kronor.

Förslagen innebär att de anvisade medlen för 2018 ökar med 460 miljoner kronor. De takbegränsade utgifterna ökar med 460 miljoner kronor, och budgeteringsmarginalen minskar med motsvarande belopp. Statens budgetsaldo och den offentliga sektorns finansiella sparande försvagas med motsvarande belopp.

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

Miljö- och jordbruksutskottet föreslår i sitt yttrande (2018/19: MJU1y) att finansutskottet tillstyrker propositionen. I yttrandet finns fem särskilda yttranden (M, SD, C, KD, L).

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet välkomnar regeringens förslag. Som regeringen framhåller i propositionen har den torra sommaren inneburit en exceptionell situation för det svenska lantbruket, och i synnerhet för djurägare inom lantbruket. Det är angeläget att åtgärder snarast vidtas för att begränsa de konsekvenser som uppstått för djurägarna.

Utskottet vill, i likhet med sina tidigare ställningstaganden (t.ex. bet. 2017/18:FiU11 s. 15), framhålla att det är viktigt att processen för ändringsbudgeten är lika stram som processen för budgetpropositionen. Som utskottet tidigare konstaterat är utgiftstaket och överskottsmålet de yttre restriktionerna för utgiftsökningar (t.ex. bet. 2017/18:FiU21 s. 29). Enligt 9 kap. 3 § budgetlagen ska regeringen i budgetpropositionen och den ekonomiska vårpropositionen redovisa prognoser över den makroekonomiska utvecklingen, statens inkomster och utgifter, statens lånebehov, utgifterna under utgiftstaket och den offentliga sektorns inkomster, utgifter och skulder. Vidare ska regeringen enligt 2 kap. 1 a § budgetlagen vid minst två tillfällen under året redovisa för riksdagen hur överskottsmålet uppnås. Regeringen ska då beakta effekterna av beslutade och för riksdagen presenterade budgetpolitiska åtgärder.

Av förslagen i den nu aktuella propositionen följer att statens budgetsaldo och den offentliga sektorns finansiella sparande försvagas med 460 miljoner kronor. Utskottet konstaterar att regeringen i kommande redovisningar av utgifterna under utgiftstaket och av hur överskottsmålet uppnås har att inkludera de ökade utgifterna om 460 miljoner kronor.

Utskottet ställer sig således bakom propositionen och tillstyrker regeringens förslag.

Särskilda yttranden

1. Extra ändringsbudget för 2018 (M)

Elisabeth Svantesson (M), Niklas Wykman (M), Jessika Roswall (M) och Jan Ericson (M) anför:

Svenska lantbrukare har drabbats hårt av sommarens omfattande torka. För att underlätta för dem som drabbats krävs åtgärder här och nu. Situationen visar samtidigt tydligt det som Moderaterna länge har påpekat, nämligen att jordbrukssektorn i Sverige har mycket låga marginaler till följd av höga skatter och kostnadstung byråkrati. Sveriges bönder har därmed svårt att bygga upp tillräckliga ekonomiska skyddsvallar och är extra utsatta vid extrema händelser.

Sommarens torka har skapat både likviditets- och logistikproblem för Sveriges lantbrukare. Kostnader och regelkrångel har uppkommit för att hantera krisen, samtidigt som intäkter har uteblivit på grund av förlorade skördar. Under vintern kommer det för djurbönderna fortsatt vara svårt att få tag på foder och strö.

Regeringens förslag till en extra ändringsbudget för 2018 är ett sätt för regeringen att korrigera sin budget för innevarande år. Vi står inte bakom den beslutade budgeten och föreslår därför inte heller några ändringar med anledning av regeringens extra ändringsbudget. För att förverkliga vår politik behövs en helt annan inriktning, och vi avstår därför från ställningstagande om en extra ändringsbudget för 2018.

Moderaterna hade hellre sett ett mer omfattande krispaket som dels hanterar de akuta problemen till följd av sommarens torka, dels tar tag i det svenska jordbrukets långsiktiga konkurrenskraftsproblem. Centralt för detta är självklart att krisstödet utformas på ett sådant sätt att inga bönder exkluderas. Det är exempelvis allvarligt att de svenska grisbönderna inte får ta del av stödet.

Ett mer omfattande krispaket skulle, utöver det akuta ekonomiska krisstödet, adressera nedanstående områden.

Säkerställ böndernas likviditet

- Säkerställ omgående utbetalningar av stöd som bönderna redan har beviljats för åren 2015–2017. Tidigarelägg utbetalningar av EU-stöd som avser 2018.
- Skjut upp datum för momsinsbetalningar för jordbrukssektorn under hösten 2018.

Tillfälliga regellättnader för att hantera torkan

- Fraktstöd för grovfoder som både behöver transporteras inrikes och importeras.
- Underlätta skörd av vass och för att använda skogsbete, strandbete och offentlig mark.
- Tillfälligt minskat krav på strömängden i grisstallar.

Krisstöd till drabbade lantbrukare

- Ett mer intensivt arbete för att få del av EU:s krisfond.
- Stoppa regeringens skattehöjning på lantbruksdiesel som planeras träda i kraft den 1 januari 2019.
- Genomför en kraftfull sänkning av dieselskatten för jordbrukare. Som en krisåtgärd vill vi sänka skatten på jordbruksdiesel med 1 krona per liter för 2019. Sänkningen bör också gälla retroaktivt för den diesel som används andra halvåret 2018.

Insatser med varaktig effekt för att stärka jordbrukets konkurrenskraft

- Efter 2019 behöver skatten på jordbruksdiesel stabiliseras på en lägre nivå än i dag så att lantbrukare får bättre marginaler och kan bygga upp buffertar för kommande kriser.
- Ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger.
- Regelförenklingar och regelharmonisering i EU.
- Förbättrade förutsättningar för ökad livsmedelsexport och mer tillämpad forskning inom livsmedelssektorn.
- Stärkt kunskap när det gäller kravställning hos den upphandlande sektorn.

2. Extra ändringsbudget för 2018 (SD)

Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Sven-Olof Sällström (SD) anför:

Sommarens torka innebar extraordinära påfrestningar för det svenska lantbruket. Det ligger förvisso i sakens natur att vädrets skiftande karaktär påverkar lantbrukets förutsättningar. Detta är Sveriges lantbrukare väl medvetna om. Under goda år förbereder man sig inför sämre år – så har lantbrukare agerat sedan urminnes tider.

Grundproblemet för svensk del ligger i att lantbrukets lönsamhet är alldeles för dålig även under normala förutsättningar. Det eroderar krisberedskapen och ökar sårbarheten, så när torkan slår till, som under sommaren 2018, är katastrofen ett faktum. Sverigedemokraterna ser det som självklart att samhället ska stötta sina lantbrukare med till buds stående medel i den här situationen.

Därför tillstyrker Sverigedemokraterna regeringens satsning på 60 miljoner kronor i sänkta slaktavgifter och 400 miljoner kronor i stöd till djurägare med nötkreatur och får. Det blir ganska exakt en tiotusendel av Sveriges BNP. Så mycket är den nuvarande regeringen beredd att offra för att det svenska lantbruket ska överleva. Det är ett steg i rätt riktning, men det är alldeles för lite och vi i Sverigedemokraterna framhåller att dessa åtgärder inte heller gör något åt grundproblematiken, nämligen det svenska lantbrukets dåliga lönsamhet.

Sverigedemokraterna vill alltså gå betydligt längre. Vi anser att skatten på diesel för jord- och skogsbruksändamål permanent ska sänkas till dansk nivå, alltså 7 öre per liter, från nuvarande 4,53 kronor per liter, vilket innebär en indirekt årlig kostnad för staten på 1,8 miljarder kronor i uteblivna skatteintäkter. Givet det prekära läget för jordbruket anser vi dessutom att detta ska införas retroaktivt från halvårsskiftet. Lantbrukarna behöver hjälp nu. Det skulle kosta ytterligare ca 1 miljard kronor. Denna reform är särskilt viktig eftersom den handlar om att ge lika konkurrensförutsättningar. Sänkningen påverkas inte heller av EU-regler på samma sätt som bidrag med allt vad det innebär av osäkerhet.

Vi vill dessutom införa en s.k. betesersättning à 1 000 kronor per betande ko, vilket skulle innebära en utgift för staten på 320 miljoner kronor per år. Det handlar om att lantbrukarna ska få betalt för ett mervärde som de har bidragit med till samhället i många år. Dessa åtgärder anser vi är väl avvägda och lindrar för det första den akuta krisen, men de stärker också lantbrukets långsiktiga konkurrenskraft.

I vår kommande budgetmotion kommer vi att redovisa ytterligare åtgärder som måste vidtas för den långsiktiga lönsamheten.

För de tillfälliga stora påfrestningarna bör Sverige även pröva möjligheten att ge mer i tillfälligt stöd till de torkdrabbade lantbrukarna. Stödet ska även breddas till att gälla fler kategorier av lantbruksföretag. Om EU:s gängse regler för statsstöd sätter begränsningar som gör att Sverige inte kan ge mycket stöd, anser vi att regeringen skyndsamt ska undersöka alla möjligheter i regelverket att överskrida dessa begränsningar, såsom att lämna in en begäran i rådet.

3. Extra ändringsbudget för 2018 (C)

Emil Källström (C) anför:

Regeringens förslag till en extra ändringsbudget för 2018 är ett sätt för regeringen att korrigera sin budget för innevarande år. Jag konstaterar att sammarens torka har inneburit stora ansträngningar för svenska bönder och delar regeringens bedömning att de ekonomiska stöd som anges i proposition 2017/18:301 ska betalas ut så fort som möjligt. Centerpartiet står dock inte bakom den beslutade budgeten och föreslår därför inte heller några ändringar med anledning av regeringens extra ändringsbudget. Jag avstår därför från ställningstagande om en extra ändringsbudget för 2018 men vill i detta

särskilda yttrande ge uttryck för de åtgärder som jag ser behövs på lång och kort sikt.

Sommarens extrema torka har lett till betydande merkostnader för svenskt lantbruk, och Centerpartiet ser med mycket stor oro på det läge som svenskt lantbruk befinner sig i till följd av torkan och värmen. Ska Sverige klara livsmedelsstrategins mål om att öka livsmedelsproduktionen behövs ytterligare krisåtgärder utöver det som regeringen presenterat i sin extra ändringsbudget för 2018.

Centerpartiet presenterade sommaren 2018 ett omfattande stödpaket på över 5 miljarder kronor till svenskt jordbruk – Lantbruket för Sverige framåt. I detta paket föreslog Centerpartiet en dubblering av regeringens kompensation per vuxet djur från 375 kronor till 750 kronor, totalt 600 miljoner kronor hösten 2018, en ökning av dieselåterbetalningen med 50 öre, vilket skulle sänka lantbrukets kostnader med 190 miljoner kronor 2018, samt ett tillfälligt transportbidrag på 50 miljoner kronor under 2018. Dessutom föreslog Centerpartiet ytterligare sänkta slakteriavgifter för 2018, förändrade skatteregler genom att möjliggöra uppskov på skatten och tillskjuta medel för snabbare utbetalning av stöd 2018.

Regeringen lägger i proposition 2017/18:301 sitt fokus på bönder med mjölk, nöt och lamm för kompensationsåtgärderna. Centerpartiet menar att dessa är viktiga näringsgrenar för Sverige men anser att det är viktigt att även andra hårt drabbade näringsgrenar inom lantbruket stötts ekonomiskt och beklagar att fler grenar inte inkluderats hösten 2018. Centerpartiet har föreslagit utbetalning av stöd till växtodlingsproducerande företag hösten 2018 med 200 miljoner kronor, men ser också ett behov av ytterligare breddat stöd till exempelvis gris och kyckling.

Centerpartiet anser också att Sverige skyndsamt bör lämna in en ansökan till EU-kommissionen om att kunna ge statsstöd i större omfattning än vad som är tillåtet i dag till det svenska lantbruket. EU behöver ge oss möjligheten att fullt ut hjälpa de svenska bönderna, och då krävs det att regeringen agerar. Sverige bör också fortsätta undersöka möjligheten att få ta del av EU:s krismedel för att kompensera nationellt.

Centerpartiet konstaterar att Jordbruksverket år efter år har haft stora problem med att betala ut ekonomiskt stöd till bönderna i rätt tid. För att Jordbruksverket ska kunna säkra snabba stödutbetalningar till de svenska bönderna måste regeringen i sitt regleringsbrev till myndigheten 2019 tydligare ange en prioriteringsordning så att myndighetens förtroende återuppbyggs och bönderna får rätt ersättning i rätt tid.

Utöver åtgärderna i stödpaketet hade jag också velat se att regeringen kallat samman en kriskommission där handeln, politiken, myndigheter och lantbruksnäringen ingår, med uppdrag att föreslå åtgärder på kort och lång sikt för hur torkans effekter kan lindras. Jag anser att det fortfarande är aktuellt att lyfta frågan om en sådan kommission, även om vi är en bit in på hösten.

4. Extra ändringsbudget för 2018 (KD)

Jakob Forssmed (KD) anför:

Jag konstaterar att sommarens torka har inneburit stora ansträngningar för svenska bönder och delar regeringens bedömning att de ekonomiska stöd som anges i proposition 2017/18:301 ska betalas ut så fort som möjligt. Kristdemokraterna står dock inte bakom den beslutade budgeten för 2018 och föreslår därför inte heller några ändringar med anledning av regeringens extra ändringsbudget. För att förverkliga vår politik behövs en annan inriktning på den ekonomiska politiken, och jag avstår därför från ställningstagande om en extra ändringsbudget för 2018. Jag vill samtidigt framhålla att Kristdemokraterna välkomnar regeringens engagemang i frågan, även om vi anser att ytterligare åtgärder måste till för att stötta Sveriges bönder.

Förutom det direkta finansiella stöd som föreslås i propositionen finns ett behov av ytterligare åtgärder för att undvika nödslakt. Kristdemokraterna anser därför att det bör införas en tillfällig mottagningsplikt för slakterierna och att fryskapacitet måste säkerställas, t ex genom att hyra in frysfartyg.

Jag vill också understryka vikten av att utbetalningarna av EU-stöden tidigareläggs för att skapa ökad likviditet. Det är inte hållbart, som hittills varit fallet, att jordbrukare kan få vänta upp till tre år för att få sin ersättning. Istället bör ersättning betalas ut så fort som möjligt.

I detta sammanhang bör det också framhållas att en allmänt god lönsamhet inom jordbruket skapar ekonomiska marginaler som minskar behovet av akutåtgärder vid extrema väderhändelser. Det behövs därför en politik som ger goda förutsättningar att bedriva jordbruk för att säkra den svenska livsmedelsproduktionen. Kristdemokraterna har föreslagit ett flertal åtgärder för att stärka jordbrukets lönsamhet, däribland sänkt dieselskatt för jordbruket för de som använder minst 30 procent icke-fossilt bränsle, minskat regelkrångel, främjande av livsmedelsexport, att EU-stöden alltid ska betalas ut i tid och att offentlig upphandling ska ställa samma krav på inköpt mat som ställs på svenska producenter. Dessa åtgärder är fortsatt mycket angelägna.

5. Extra ändringsbudget för 2018 (L)

Mats Persson (L) anför:

Jordbruksföretag är viktiga för en levande landsbygd, arbetstillfällen, den biologiska mångfalden och för att vi ska ha bra mat på bordet. På grund av den extrema torkan 2018 behöver lantbruket kompenseras genom särskilt statligt stöd, men detta får inte motverka de långsiktiga räddningsinsatserna för klimatet. Det är därför viktigt att torkan inte åberopas för att permanent öka subventionerna till sektorn. För att säkra ett hållbart jordbruk för människa, djur och natur behövs istället mer av frihandel, forskning och företagsvänliga reformer. Regeringens förslag till en extra ändringsbudget för 2018 är dock ett sätt för regeringen att korrigera sin budget för innevarande år. Liberalerna står inte bakom den beslutade budgeten och föreslår därför inte heller några

ändringar med anledning av regeringens extra ändringsbudget. För att förverkliga vår politik behövs en helt annan inriktning, och jag avstår därför från ställningstagande om en extra ändringsbudget för 2018.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:301 Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018:

1. Riksdagen godkänner den föreslagna användningen av anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.
2. Riksdagen godkänner ändrad ram för utgiftsområde och anvisar ändrade anslag enligt tabell 1.1.

BILAGA 2

Regeringens förslag till ändrad ram för utgiftsområde och ändrade anslag för 2018

Tusental kronor

Utgiftsområde	Anslags- nummer	Beslutad ram/anvisat anslag	Förändring av ram/ anslag	Ny ram/ny anslagnivå
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	19 626 979	460 000	20 086 979
	Åtgärder för landsbygdens			
1:17	miljö och struktur	4 356 205	400 000	4 756 205
1:26	Nedsättning av slakteriavgifter	107 237	60 000	167 237
	Summa anslagsförändring på ändringsbudget		460 000	

BILAGA3

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2018/19:MJU1y

Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 9 oktober 2018 att ge miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2017/18:301 Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018. Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 16 oktober 2018 att yttra sig över propositionen.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens proposition.

I yttrandet finns fem särskilda yttranden (M, SD, C, KD, L). Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna har avstått från ställningstaganden till regeringens proposition. Skälen till detta redovisas i de särskilda yttrandena.

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen bedömer regeringen att det finns behov av stödåtgärder till djurägare inom lantbruket som drabbats av den extrema torkan 2018. Det är angeläget att det ekonomiska stödet kan betalas ut så snabbt som möjligt. Regeringen föreslår att anslaget 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel ökas med 400 000 000 kronor för 2018 och att riksdagen godkänner att anslaget även får användas för utgifter för ekonomiskt stöd till djurägare med nötkreatur och får inom lantbruket som drabbats av torkan 2018. Vidare föreslår regeringen att anslaget 1:26 Nedsättning av slakteriavgifter ökas med 60 000 000 kronor för 2018. Många lantbrukare har till följd av den begränsade tillgången på foder till djuren och den ansträngda ekonomiska situationen varit tvungna att ställa sina djur i kö till slakt. Genom att tillfälligt sänka avgifterna för den offentliga kontroll som görs vid slakterier kan de ekonomiska konsekvenserna för djurägarna mildras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag om stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018. Torkan har fått stora konsekvenser för lantbrukarna, och det är angeläget att åtgärder vidtas så snabbt som möjligt för att ge de svenska lantbrukarna bättre förutsättningar att hantera denna situation men även för att säkra livsmedelsförsörjningen. Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag och föreslår att finansutskottet tillstyrker propositionen.

Stockholm den 18 oktober 2018

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C)*, Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Maria Malmer Stenergard (M)*, Isak From (S), Åsa Coenraads (M)*, Runar Filper (SD), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M)*, Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Magnus Oscarsson (KD)*, Marlene Burwick (S), Ulrika Heie (C)*, Staffan Eklöf (SD) och Joar Forssell (L)*.

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Särskilda yttranden

1. Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018 (M)

Maria Malmer Stenergard (M), Åsa Coenraads (M) och Betty Malmberg (M) anför:

Svenska lantbrukare har drabbats hårt av sommarens omfattande torka. För att underlätta för dem som drabbats krävs åtgärder här och nu. Situationen visar samtidigt tydligt det som Moderaterna länge har påpekat, nämligen att jordbrukssektorn i Sverige har mycket låga marginaler till följd av höga skatter och kostnadstung byråkrati. Sveriges bönder har därmed svårt att bygga upp tillräckliga ekonomiska skyddsvallar och är extra utsatta vid extrema händelser.

Sommarens torka har skapat både likviditets- och logistikproblem för Sveriges lantbrukare. Kostnader och regelkrångel har uppkommit som en följd av krisen, samtidigt som intäkter har uteblivit på grund av förlorade skördar. Under vintern kommer det för djurbönderna fortfarande att vara svårt att få tag på foder och strö.

Regeringens förslag till en extra ändringsbudget för 2018 är ett sätt för regeringen att korrigera sin budget för innevarande år. Vi står inte bakom den beslutade budgeten och föreslår därför inte heller några ändringar med anledning av regeringens extra ändringsbudget. För att förverkliga vår politik behövs en helt annan inriktning, och vi avstår därför från ställningstagande om en extra ändringsbudget för 2018.

Moderaterna hade hellre sett ett mer omfattande krispaket som dels hanterar de akuta problemen till följd av sommarens torka, dels tar tag i det svenska jordbrukets långsiktiga konkurrenskraftsproblem. Centralt för detta är självklart att krisstödet utformas på ett sådant sätt att inga bönder exkluderas. Det är exempelvis allvarligt att de svenska grisbönderna inte får ta del av stödet.

Ett mer omfattande krispaket skulle, utöver det akuta ekonomiska krisstödet, ta itu med nedanstående områden.

Säkerställ böndernas likviditet

- Säkerställ omgående utbetalningar av stöd som bönderna redan har beviljats för åren 2015–2017. Tidigarelägg utbetalningar av EU-stöd som avser 2018.
- Skjut upp datum för momsinsbetalningar för jordbrukssektorn under hösten 2018.

Tillfälliga regellättnader för att hantera torkan

- Frakttöd för grovfoder som behöver både transporteras inrikes och importeras.
- Underlätta för att skörda vass och använda skogsbete, strandbete och offentlig mark.
- Minska kravet på strömmängden i grisstallar tillfälligt.

Krisstöd till drabbade lantbrukare

- Ett mer intensivt arbete för att få del av EU:s krisfond.
- Stoppa regeringens skattehöjning på lantbruksdiesel som planeras träda i kraft den 1 januari 2019.
- Genomför en kraftfull sänkning av dieselskatten för jordbrukare. Som en krisåtgärd vill vi sänka skatten på jordbruksdiesel med 1 krona per liter för 2019. Sänkningen bör också gälla retroaktivt för den diesel som används andra halvåret 2018.

Insatser med varaktig effekt för att stärka jordbrukets konkurrenskraft

- Efter 2019 behöver skatten på jordbruksdiesel stabiliseras på en lägre nivå än i dag så att lantbrukare får bättre marginaler och kan bygga upp buffertar för kommande kriser.
- Ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger.
- Regelförenklingar och regelharmonisering i EU.
- Förbättrade förutsättningar för ökad livsmedelsexport och mer tillämpad forskning inom livsmedelssektorn.
- Stärkt kunskap när det gäller kravställning hos den upphandlande sektorn.

2. Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018 (SD)

Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD) anför: Sommarens torka innebar extraordinära påfrestningar för det svenska lantbruket. Det ligger förvisso i sakens natur att vädrets skiftande karaktär påverkar lantbrukets förutsättningar; detta är Sveriges lantbrukare väl medvetna om. Under goda år förbereder man sig inför sämre år. Så har lantbrukare agerat sedan urminnes tider.

Grundproblemet för svensk del ligger i att lantbrukets lönsamhet är alldeles för dålig även under normala förutsättningar. Det eroderar krisberedskapen och ökar sårbarheten, så när torkan slår till, som under sommaren 2018, är katastrofen ett faktum. Sverigedemokraterna ser det som självklart att samhället ska stötta sina lantbrukare med till buds stående medel i den här situationen.

Därför tillstyrker Sverigedemokraterna regeringens satsning på 60 miljoner kronor i sänkta slaktavgifter och 400 miljoner kronor i stöd till djurägare med nötkreatur och får. Det blir ganska exakt en tiotusendel av Sveriges

bruttonationalprodukt (BNP). Så mycket är den nuvarande regeringen beredd att offra för att det svenska lantbruket ska överleva. Det är ett steg i rätt riktning, men det är alldeles för lite, och vi i Sverigedemokraterna framhåller att dessa åtgärder inte heller gör något åt grundproblematiken, nämligen det svenska lantbrukets dåliga lönsamhet.

Sverigedemokraterna vill alltså gå betydligt längre. Vi anser att skatten på diesel för jord- och skogsbruksändamål permanent ska sänkas till dansk nivå, alltså 7 öre per liter, från nuvarande 4,53 kronor per liter, vilket innebär en indirekt årlig kostnad för staten på 1,8 miljarder kronor i uteblivna skatteintäkter. Givet det prekära läget för jordbruket anser vi dessutom att detta ska införas retroaktivt från halvårsskiftet. Lantbrukarna behöver hjälp nu. Det skulle kosta ytterligare ca 1 miljard kronor. Denna reform är särskilt viktig eftersom den handlar om att ge lika konkurrensförutsättningar. Sänkningen påverkas inte heller av EU-regler på samma sätt som bidrag med allt vad det innebär av osäkerhet.

Vi vill dessutom införa en s.k. betesersättning på 1 000 kronor per betande ko, vilket skulle innebära en utgift för staten på 320 miljoner kronor per år. Det handlar om att lantbrukarna ska få betalt för ett mervärde som de har bidragit med till samhället i många år. Dessa åtgärder anser vi är väl avvägda och lindrar för det första den akuta krisen men stärker också lantbrukets långsiktiga konkurrenskraft.

I vår kommande budgetmotion kommer vi att redovisa ytterligare åtgärder som måste göras för den långsiktiga lönsamheten. För de tillfälliga stora påfrestningarna bör Sverige även pröva möjligheten att ge mer i tillfälligt stöd till de torkdrabbade lantbrukarna. Stödet ska även breddas till att gälla fler kategorier av lantbruksföretag. Om EU:s gängse regler för statsstöd sätter begränsningar som gör att Sverige inte kan ge mycket stöd, anser vi att regeringen skyndsamt ska undersöka alla möjligheter i regelverket att överskrida dessa begränsningar, såsom att lämna in en begäran till rådet.

3. Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018 (C)

Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C) anför:

Regeringens förslag till en extra ändringsbudget för 2018 är ett sätt för regeringen att korrigera sin budget för innevarande år. Vi konstaterar att sommarens torka har inneburit stora ansträngningar för svenska bönder och delar regeringens bedömning att de ekonomiska stöd som anges i proposition 2017/18:301 ska betalas ut så fort som möjligt. Centerpartiet står dock inte bakom den beslutade budgeten och föreslår därför inte heller några ändringar med anledning av regeringens extra ändringsbudget. Vi avstår därför från ställningstagande om en extra ändringsbudget för 2018 men vill i detta särskilda yttrande ge uttryck för de åtgärder som vi ser behövs på lång och kort sikt.

Sommarens extrema torka har lett till betydande merkostnader för svenskt lantbruk, och Centerpartiet ser med mycket stor oro på det läge som svenskt lantbruk befinner sig i till följd av torkan och värmen. Ska Sverige klara livsmedelsstrategins mål om att öka livsmedelsproduktionen behövs ytterligare krisåtgärder utöver det som regeringen presenterat i sin extra ändringsbudget för 2018.

Centerpartiet presenterade sommaren 2018 ett omfattande stödpaket på över 5 miljarder kronor till svenskt jordbruk – Lantbruket för Sverige framåt. I detta paket föreslog Centerpartiet en dubbling av regeringens kompensation per vuxet djur från 375 kronor till 750 kronor, totalt 600 miljoner kronor hösten 2018, en ökning av dieselåterbetalningen med 50 öre, vilket skulle sänka lantbrukets kostnader med 190 miljoner kronor 2018, samt ett tillfälligt transportbidrag på 50 miljoner kronor under 2018. Dessutom föreslog Centerpartiet ytterligare sänkta slakteriavgifter för 2018 och förändrade skatteregler genom att möjliggöra uppskov på skatten och tillskjuta medel för snabbare utbetalning av stöd 2018.

Regeringen lägger i sin proposition 2017/18:301 sitt fokus på bönder med mjölk, nöt och lamm för kompensationsåtgärderna. Centerpartiet menar att dessa är viktiga näringsgrenar för Sverige men anser att det är viktigt att även andra hårt drabbade näringsgrenar inom lantbruket stöttas ekonomiskt och beklagar att fler grenar inte inkluderats hösten 2018. Centerpartiet har föreslagit utbetalning av stöd till växtodlingsproducerande företag hösten 2018 med 200 miljoner kronor, men ser också ett behov av ytterligare breddat stöd till exempelvis gris och kyckling.

Centerpartiet anser också att Sverige skyndsamt bör lämna in en ansökan till EU-kommissionen om att kunna ge statsstöd i större omfattning än vad som är tillåtet i dag till det svenska lantbruket. EU behöver ge oss möjligheten att fullt ut hjälpa de svenska bönderna, och då krävs det att regeringen agerar. Sverige bör också fortsätta undersöka möjligheten att få ta del av EU:s krismedel för att kompensera nationellt.

Centerpartiet konstaterar att Jordbruksverket år efter år har haft stora problem med att betala ut ekonomiskt stöd till bönderna i rätt tid. För att Jordbruksverket ska kunna säkra snabba stödutbetalningar till de svenska bönderna måste regeringen i sitt regleringsbrev till myndigheten 2019 tydligare ange en prioriteringsordning så att myndighetens förtroende återuppbbyggs och bönderna får rätt ersättning i rätt tid.

Utöver åtgärderna i stödpaketet hade vi också velat se att regeringen kallat samman en kriskommission där handeln, politiken, myndigheter och lantbruksnäringen ingår, med uppdrag att föreslå åtgärder på kort och lång sikt för hur torkans effekter kan lindras. Vi anser att det fortfarande är aktuellt att lyfta frågan om en sådan kommission, även om vi är en bit in på hösten.

4. Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018 (KD)

Magnus Oscarsson (KD) anför:

Jag konstaterar att sommarens torka har inneburit stora ansträngningar för svenska bönder och delar regeringens bedömning att de ekonomiska stöd som anges i proposition 2017/18:301 ska betalas ut så fort som möjligt. Kristdemokraterna står dock inte bakom den beslutade budgeten för 2018 och föreslår därför inte heller några ändringar med anledning av regeringens extra ändringsbudget. För att förverkliga vår politik behövs en helt annan inriktning, och jag avstår därför från ställningstagande om en extra ändringsbudget för 2018. Jag vill samtidigt framhålla att Kristdemokraterna välkomnar regeringens engagemang i frågan även om vi anser att ytterligare åtgärder måste till för att stötta Sveriges bönder.

Förutom det direkta finansiella stödet som föreslås i propositionen finns ett behov av ytterligare åtgärder för att undvika nödslakt. Det är inte rimligt att bonden ska behöva avliva djur hemma på gården utan att köttet tas till vara. Det handlar om tusentals ton kött som riskerar att kasseras som skulle kunna bli människoföda. Ekonomiskt handlar det om enorma summor som går förlorade. Regeringen bör göra vad som är möjligt för att rädda vad som räddas kan av det kött som riskerar att gå förlorat. Det bör därför snarast införas en tillfällig mottagningsplikt för slakterierna. Det är också angeläget att det finns fryskapacitet för allt kött. Ett sätt kan vara att hyra in frysfartyg; därigenom säkerställer vi att vi har svenskt kött även nästa år.

Jag vill också understryka vikten av att utbetalningarna av EU-stöden tidigareläggs för att skapa ökad likviditet. Det är inte hållbart, som det varit hittills, att jordbrukare får vänta upp till tre år för att få sin ersättning. I stället bör pengarna betalas ut så fort ansökan kommer in och därefter ska en granskning göras. Bonden ska inte behöva ta lån för att sköta sina löpande utgifter.

I detta sammanhang bör det också framhållas att en allmänt god lönsamhet inom jordbruket skapar ekonomiska marginaler som minskar behovet av akutåtgärder vid extrema väderhändelser. Det behövs därför en generellt jordbruksvänlig politik för att säkra den svenska livsmedelsproduktionen. Kristdemokraterna har föreslagit ett flertal åtgärder för att stärka jordbrukets lönsamhet, däribland sänkt dieselskatt för jordbrukets maskiner, minskat regelkrångel, främjande av livsmedelsexport, att EU-stöden alltid ska betalas ut i tid och att offentlig upphandling ska ställa samma krav på inköpt mat som ställs på svenska producenter. Dessa åtgärder är fortfarande mycket angelägna.

5. Extra ändringsbudget för 2018 – Stöd till djurägare inom lantbruket som drabbats av torkan 2018 (L)

Joar Forssell (L) anför:

Regeringens förslag till en extra ändringsbudget för 2018 är ett sätt för regeringen att korrigera sin budget för innevarande år. Liberalerna står inte bakom den beslutade budgeten och föreslår därför inte heller några ändringar med anledning av regeringens extra ändringsbudget. För att förverkliga vår politik behövs en helt annan inriktning, och jag avstår därför från ställningstagande om en extra ändringsbudget för 2018.